

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ
МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ПОЛСКА ЗА СОЦИЈАЛНО
ОСИГУРУВАЊЕ**

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Република Македонија и Република Полска за социјално осигурување,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 26 февруари 2007 година.

Бр. 07-897/1
26 февруари 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

**ЗАКОН ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ПОЛСКА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ**

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Република Македонија и Република Полска за социјално осигурување, склучен во Варшава на 6 април 2006 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски и полски јазик гласи:

**ДОГОВОР
МЕЃУ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И
РЕПУБЛИКА ПОЛСКА
ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ**

Република Македонија

и

Република Полска

во натамошниот текст “договорни страни”,

со желба да ги регулираат заемните односи во областа на социјалното осигурување, се договорија како што следи:

ДЕЛ I
ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Дефиниции

(1) При примената на овој договор, долунаведените изрази значат:

1. “правни прописи”: закони и други прописи што се однесуваат на социјалното осигурување споменати во член 2 став 1 на овој договор;

2. “надлежен орган”:

2.1. во однос на Република Македонија - Министерството за труд и социјална политика и Министерството за здравство;

2.2. во однос на Република Полска - Министерот надлежен за социјално обезбедување и Министерот надлежен за здравство;

3. “орган за врска”: орган кој обезбедува координација и информација меѓу носителите на секоја од договорните страни кои учествуваат во спроведувањето на овој договор, како и во информирањето на заинтересираните за правата и обврските кои произлегуваат од него; 4. “надлежен носител”: носител кај кого лицето е осигурено во моментот на поднесување на барањето за давање или носител од кој тоа лице има право или би имало право да добие давање или носител кој е определен од надлежен орган за финансирање на трошоците на давања;

5. “осигуреник” : вработен или лице кое врши дејност ;
6. “периоди на осигурување” : периодите на платени придонеси или други периоди на вработување или вршење на самостојна дејност или периоди изедначени со нив според правните прописи на секоја од договорните страни;
7. “член на семејство” : лица кои се сметаат за членови на семејството според правните прописи на договорната страна каде што е седиштето на надлежниот носител;
8. “парични давања” : сите видови парични давања одобрени според правните прописи на секоја договорна страна;
9. “давања во натура” : здравствени давања предвидени со соодветните правни прописи на договорните страни;
10. “итни давања во натура” - здравствени давања кои се неопходно потребни да се отстрани непосредната опасност по животот и здравјето;
11. “семејни давања”
 - 11.1. во однос на Македонија - детски додаток;
 - 11.2. во однос на Полска - семејни давања;
12. “живеалиште” : постојано место на живеење;
13. “престој” : времен престој на територијата на другата договорна страна.

(2) Другите термини употребени во овој договор имаат значење што им го определуваат правните прописи на секоја од договорните страни.

Член 2

Област на важење

(1) Овој договор се однесува на:

1. Во Република Македонија на правни прописи за:

- 1.1. здравствено осигурување,
- 1.2. пензиско и инвалидско осигурување,
- 1.3. осигурување во случај на несреќи на работи и на професионални болести,
- 1.4. осигурување во случај на невработеност,
- 1.5. детски додаток.

2. Во Република Полска на правни прописи за:

- 2.1. општо здравствено осигурување,
- 2.2. осигурување за боледување и мајчинство,
- 2.3. пензиско и инвалидско осигурување,
- 2.4. осигурување во случај на несреќи на работа и на професионални болести,
- 2.5. социјална помош на невработени,
- 2.6. семејна социјална помош

(2) Овој договор ќе се применува на сите правни прописи со кои се изменуваат или дополнуваат прописите наведени во ставот 1.

(3) Овој договор ќе се применува на правните прописи што воведуваат нова гранка на социјално осигурување, само ако договорните страни изразат таква волја.

(4) Овој договор нема да се применува за давања за социјална помош, ниту пак за давања за жртви на војната или нејзините последици. Освен тоа во Република Полска овој договор не се применува на правните прописи за пензиско обезбедување за овластени лица во : Полиција, Агенција за внатрешна безбедност, Агенција за разузнавање, граничари, државни противпожарни единици, служби во затворот, Биро за заштита на Владата, професионални војници, а, исто така, за обезбедување на судии и јавни обвинители кои се во состојба на мирување.

Член 3

Лица на кои се применува Договорот

(1) Овој договор се применува на лица, на кои се применуваат или се применувале правните прописи на едната или на двете договорни страни.

(2) Овој договор се применува и на други лица, доколку нивните права произлегуваат од правата на лицата од ставот 1.

Член 4

Еднаков третман

Доколку овој договор не определува поинаку, лицата на едната договорна страна кои имаат место на живеење на територија на другата договорна страна на кои се применуваат одредбите на овој договор имаат исти права и обврски според правните прописи на таа договорна страна како и нејзините државјани.

Член 5

Доброволно осигурување

Лицата што имаат место на живеење на територијата на една од договорните страни можат да пристапат во доброволно осигурување, предвидено со правните прописи на секоја од договорните страни под исти услови како и осигурениците на таа договорна страна, земајќи ги предвид ако е потребно и периодите на осигурување навршени на територијата на другата договорна страна.

Член 6

Трансфер на парични давања

(1) Ако овој договор не определува поинаку, паричните давања кои на лицето му следуваат според правните прописи на една од договорните страни, не смеат да бидат намалени, изменети, ставени во мирување или укинати, поради тоа што корисникот има место на живеење на територијата на другата договорна страна и ќе се исплатуваат на таа територија.

(2) Ставот 1 не се однесува на:

1. Во однос на Република Македонија за : давања во случај на невработеност и детски додаток;
2. Во однос на Република Полска за: семејни давања, давања во случај на невработеност, специјални давања и давања во определени случаи.

ДЕЛ II

ПРИМЕНА НА ПРАВНИТЕ ПРОПИСИ

Член 7

Општо правило

До колку со членот 8 не е определено поинаку, лицата на кои се применува овој договор се осигурени според правните прописи на договорната страна, на чија територија ја извршуваат работата.

Член 8

Посебни правила

(1) Од правилото предвидено во член 7 на овој договор се утврдуваат следниве посебни правила:

1. За вработениот што е упатен на работа на територијата на една од договорните страни, од фирма во која е постојано вработен, на територијата на другата договорна страна заради извршување работа за сметка на таа фирма, се применуваат правните прописи на првата страна, под услов предвидениот период на работа да не е подолг од дваесет и четири месеци. Доколку времетраењето на тоа вработување се продолжи повеќе од дваесет и четири месеци и натаму се применуваат правните прописи на првата договорна страна во нов период од најмногу дваесет и четири месеци, под услов надлежниот орган на другата договорна страна или носител определен од надлежниот орган да даде своја дозвола пред истекот на првиот период од дваесет и четири месеци;
2. За лица кои постојано вршат самостојна дејност на територијата на една од договорните страни и привремено ќе го

пренесат вршењето на дејноста на територијата на другата договорна страна, се применуваат правните прописи на првата договорна страна но не подолго од 24 месеци.

3. За работник кој обично извршува работа на територијата на двете договорни страни се применуваат правните прописи на чија територија има место на живеење.

4. За лице кое врши самостојна дејност на територијата на една од договорните страни кое истовремено е работник на територијата на другата договорна страна, се применуваат правните прописи на другата договорна страна.

5. За лице кое обично ја врши самостојната дејност на териториите на двете договорни страни, се применуваат правните прописи на договорната страна на чија територија имаат место на живеење.

6. За работник вработен во фирма за меѓународен воздушен железнички или патен сообраќај, се применуваат правните прописи на договорната страна на чија територија се наоѓа средиштето на претпријатието, но, во случај кога фирмата има филијала или постојано претставништво на територијата на другата договорна страна, на работникот вработен кај него се применуваат правните прописи на договорната страната на чија територија се наоѓа филијалата или постојаното претставништво.

7. На членовите на персоналот на дипломатските и конзуларните претставништва се применуваат одредбите на Виенската конвенција за дипломатски односи од 18 април 1961 година, како и Виенската конвенција за конзуларни односи од 24 април 1963 година.

8. Членовите на административниот, техничкиот и помошниот персонал на дипломатското и конзуларното претставништво на секоја од договорните страни, можат во рок од три месеци, сметано од влегувањето во сила на овој договор или во рок од три месеци од датумот на почетокот на вработувањето на територијата на договорната страна каде што работат, да ја изберат примената на правните прописи на едната или другата договорна страна, ако тие се државјани на онаа договорна страна на која и припаѓа дипломатското или конзуларното претставништво.

9. Лицата кои работат како приватни домашни работници кај членови на дипломатското и конзуларно претставништво, имаат право на избор според точката 8, кога се државјани на договорната страна на која припаѓа дипломатското и конзуларното претставништво.

10. На лицата што ги испраќа една од договорните страни во разни форми за соработка се применуваат правните прописи на договорната страна што ги испраќа, освен ако со договорите за соработка не се предвидува поинаку.

11. На посада што работи на брод, кој носи знаме на една од договорните страни, се применуваат правните прописи на таа договорна страна.

(2) Надлежните органи на договорните страни или од нив овластени носители, во интерес на лице или група на лица, можат договорно да утврдат други правила или да ги изменат правилата предвидени во ставот 1.

ДЕЛ III
ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

ГЛАВА 1
Болест и мајчинство

Член 9

Собирање на периодите на осигурување

Доколку лицето навршило периоди на осигурување според правните прописи на секоја од договорните страни, тогаш тие периоди се собираат во неопходен обем на неговиот период на времетраење за правото на давање и неговото времетраење ако не се поклопуваат.

Член 10

Давања во натура

(1) Осигуреникот, за кој станува збор во член 8, кој ги исполнува условите да добие давање во натура според правните прописи на една од договорните страни, а престојува на територијата на другата договорна страна заради извршување на работа, тогаш тој и членовите на неговото семејство имаат право да добијат давање во натура, на товар на надлежниот носител, од носителот во местото на престој според правните прописи што важат за тој носител, во случај кога состојбата на нивното здравје бара итни давања во натура.

(2) Во примена на ставот 1, одобрувањето на протеза или опрема и други давања во натура од поголема вредност зависи од согласноста на надлежниот носител, освен ако давањето не може да биде временски одложено без сериозно загрозување на животот или здравјето.

Списокот и износите на средствата се определуваат од страна на надлежните носители во административните спогодби за кои станува збор во член 23.

(3) Членовите на семејството на осигуреникот на една од договорните страни кои имаат место на живеење на територијата на другата договорна страна, добиваат давања во натура од носителот според местото на живеење согласно со важечките правни прописи на товар на надлежниот носител.

(4) Ако корисникот на пензија согласно со правните прописи на секоја од договорни страни има место на живеење на територијата на една од договорните страни, тогаш тоа лице и членовите на неговото семејство имаат право на давање во натура според правните прописи на таа страна, онака како да стекнало право на пензија само врз основа на правните прописи во земјата на живеење. Овие давања паѓаат на товар на носителот во местото на живеење.

(5) Ако корисникот на пензија стекната врз основа на правните прописи на една од договорните страни има место на живеење на територијата на другата договорна страна не е корисник на давања во натура според правните прописи на таа договорна

страна, тогаш лицето добива давања во натура од носителот на местото на живеење според правните прописи што тој ги применува, а на товар на надлежниот носител. Оваа одредба се применува и на членовите на семејството на лицето кое добива пензија, кои имаат како ова лице, место на живеење на територијата на таа договорна страна.

(6) Ако лице користи пензија според правните прописи на едната договорна страна, кое има место на живеење на таа договорна страна и има право на давање во натура, а членовите на неговото семејство имаат место на живеење на територијата на другата договорна страна и немаат право на давање во натура според правните прописи на таа договорна страна имаат право на давање во натура според местото на нивното живеење, според правните прописи кои се применуваат од тој носител, на товар на тој носител.

(7) Надлежните органи на договорните страни или носителите определени од нив можат да се договорот да го прошират кругот на лицата со право да користат давања во натура.

Член 11

Парични давања

(1) Паричните давања што им следуваат според правните прописи на една од договорните страни се исплатуваат и кога корисникот престојува на територијата на другата договорна страна.

(2) Паричните давања ги исплатува директно надлежниот носителот согласно со член 30.

Член 12

Надомест на трошоци

(1) Надлежниот носител ги надоместува на надлежниот носител на другата договорна страна, трошоците за давања во натура според член 10, освен административните трошоци.

(2) Заради упростување на административната процедура, надлежните носители можат да се договорат износите на трошоци направени за сите или одделни категории на трошоци дека ќе бидат надоместувани во вид на пашал.

(3) Начинот на надоместување на трошоците ќе се определи со административни спогодби за кои станува збор во член 23 на овој договор.

ГЛАВА 2

Несреќи на работа и професионални болести

Член 13

Парични давања и давања во натура

(1) Корисник на давање поради несреќа на работа или професионална болест според правните прописи на едната од договорните страни, има право на давање во натура, кога престојува или живее на територијата на другата договорна страна, што го дава носителот во местото на престој или живеење, согласно со неговите правни прописи, на товар на надлежниот носител. Соодветно се применува членот 10 став 2 .

(2) Во случај на парични давања соодветно се применуваат решенијата од член 11.

Член 14

Професионални болести

(1) Ако одобрувањето на давањето поради професионална болест според правните прописи на една од договорните страни зависи од тоа дали болеста за прв пат била утврдена на територијата на таа договорна страна, се смета дека овој услов е исполнет и во случај кога болеста била утврдена за прв пат на територијата на другата договорна страна.

(2) Ако правото на давања поради професионална болест следува според правните прописи на секоја од договорните страни, тогаш тоа се одобрува исклучиво според правните прописи на онаа договорна страна на чија територија последен пат било вработувањето кое можело да ја предизвика професионалната болест, доколку корисникот ги исполнува условите предвидени со тие правни прописи.

Член 15

Влошување на професионалната болест

(1) Ако правото на давање во случај на професионална болест произлегло според правните прописи на едната договорна страна, надлежните носители на таа договорна страна се одговорни за исплаќањето на давањето на корисникот при

влошување на професионалната болест, дури и ако тоа настапило во моментот кога на лицето се применувале правните прописи на другата договорна страна ако таму не извршувало работа при која може да настапи професионална болест.

(2) Во случај на влошување на професионалната болест на лицето, кое користи давање за професионална болест, согласно со правните прописи на првата договорна страна, за време на извршување на работата која може да предизвика професионална болест на територијата на другата договорна страна:

1. Надлежниот носител на првата договорна страна продолжува да го исплатува оствареното давање, без да го земе предвид влошувањето на професионалната болест;
2. Надлежниот носител на втората договорна страна според правните прописи кои се применувале на лицето во време на извршување на работа која може да предизвика влошување на професионалната болест, одобрува давање во висина што одговора на разликата помеѓу висината на давањето на кое има право по влошувањето на здравствената состојба и висината на давањето на кое би имал право пред влошувањето, според неговите прописи, онака како болеста да настапила според тие правни прописи.

Член 16

Утврдување на степен на неспособност

Ако со правните прописи на една од договорните страни се предвидува дека за утврдување на степен на неспособност поради несреќа на работа или професионална болест се зема предвид претходно настанатата неспособност од истите причини, во тој случај ќе се земаат предвид несреќите на работа и професионалните болести настанати претходно според правните прописите на другата договорна страна.

ГЛАВА 3

Пензии

Член 17

Собирање на периодите на осигурување

(1). Заради стекнување, одржување или повторно признавање право на пензија, според правните прописи на секоја од договорните страни, периодите на осигурување се собираат, ако е неопходно потребно, под услов да не се поклопуваат.

(2). Ако правните прописи на една од договорните страни го условуваат одобрувањето на пензија од периодите на осигурување навршени во професија опфатена со посебен систем, во определено занимање или определна струка, тогаш периодите на осигурување навршени според правните прописи на другата договорна страна се земаат предвид при одобрувањето на таа пензија само тогаш, ако биле навршени во рамки на соодветниот систем во тоа занимање или во таа струка.

Член 18

Пензија без собирање на периодите на осигурување

Ако осигуреникот ги исполнува условите, според правните прописи на една од договорните страни, за стекнување право на пензија без собирање на периодите на осигурување според член 17, тогаш надлежниот носител на таа страна ја утврдува висината на пензијата исклучиво врз основа на периодите на осигурување навршени според прописите на таа договорна страна, освен ако износот на пензијата пресметана според член 19 е поповолна.

Член 19

Пензии со собирање на периодите на осигурување

Ако осигуреникот ги исполнува условите за пензија само со примена на член 17, надлежниот носител на секоја од договорните страните ги применува следниве начела:

1. го пресметува теоретскиот износ на пензијата која осигуреникот би можел да ја оставри кога сите периоди на осигурување, според правните прописи на двете договорни страни, би биле навршени според нејзините правни прописи;
2. за одредување на теоретскиот износ на пензијата при утврдување на основата за пресметување се земаат предвид исклучиво периодите на осигурување навршени според правните прописите што ги применува надлежниот носител;
3. врз основа на тој теоретски износ, надлежниот носителот

на таа договорна страна го одредува вистинскиот износ на пензијата сразмерно на должината на периодите на осигурување навршени според нејзините правни прописи и во однос на вкупната должина на периодите на осигурување навршени според правните прописи на двете договорни страни;

4.ако вкупниот период на осигурување, пресметан според правните прописи на секоја од договорните страни, е подолг од најдолгиот предвиден период според правните прописите на една од договорните страни, за пресметување на максималниот износ на пензија, надлежниот носител го зема предвид најдолгиот период, предвиден според правните прописи што тој ги применува.

Член 20

Периоди на осигурување пократки од една година

Ако периодите на осигурување што се земаат предвид, според правните прописи на една од договорните страни, при утврдувањето право на пензија не изнесуваат најмалку една година, нема да биде одобрена пензија според тие правни прописи, освен ако постои право на пензија само врз основа на овие периоди според тие правни прописи; погоре наведените периоди се земаат предвид заради стекнување, задржување и повторно воспоставување право како и пресметување на износот

на пензијата од другата договорна страна, онака како да биле тоа периоди на осигурување навршени според правните прописи што таа ги применува.

Оваа одредба се применува за пензии за кои правото зависи од навршувањето на определени периоди на осигурување.

ГЛАВА 4

Невработеност

Член 21

Давање за невработени

(1). Периодите на осигурување, навршени според правните прописи на една од договорните страни се засметуваат во неопходен обем при определување на правото на парично давање за невработени според правните прописи на другата договорна страна, ако заинтересираното лице, непосредно пред да ја загуби работата, има периоди на осигурување навршени според правните прописи на таа договорна страна.

(2). Ако според правните прописи на едната договорна страна рокот на исплаќање на паричното давање за невработени зависи од времетраењето на периодите на осигурување, се применува соодветно на ставот 1.

(3) Ако според правните прописи на едната договорна страна износот на паричното давање за невработени зависи од висината на приходот врз основа на кој се платени придонесите за осигурување во случај на невработеност, се зема предвид само приходот остварен според правните прописи на таа договорна страна.

(4) Ако периодите на осигурување, остварени според правните прописи на едната договорна страна, биле засметани за остварување на право на парично давање за невработеност според правните прописи на другата договорна страна, периодот на исплаќање на паричното давање се намалува за периодот, за кој што невработеното лице користело давање според правните прописи на првата договорна страна.

ГЛАВА 5 Семејни давања

Член 22

Утврдување на право на семејни давања

(1). Лицата кои имаат место на живеење на територијата на една од договорните страни, имаат право на семејни давања предвидени со правните прописи на таа договорна страна. Овие давања ги исплатува носителот во местото на живеење, според правните прописи што ги применува тој носител и на негов товар.

(2). Ако во согласност со овој договор, истовремено се исполнети условите за право на давање на територијата на двете договорни страни, давањето го исплатува само носителот на онаа договорна страна на чија територија лицето корисник на семејното давањето има место на живеење, според неговите правни прописи, на негов товар.

ДЕЛ 4

ДРУГИ ОДРЕДБИ

Член 23

Овластувања на надлежни органи

(1) Надлежните органи на договорните страни склучуваат административни спогодби, потребни за примената на овој договор.

(2) Надлежните органи на двете договорни страни се должни:

1. да определат органи за врска и надлежни носители;
2. заемно да се известуваат за примената на овој договор;
3. заемно да се информираат за промените во правните прописи;
4. заемно да пружаат помош и да развиваат можност за поширока техничка и административна соработка при примената на овој договор.

Член 24

Заемна помош

(1) Надлежните органи, органите за врска и надлежните носители на договорните страни, пружаат заемна помош во примена на одредбите на овој договор, на начин, како би ги применувале сопствените правни прописи. Таа помош е бесплатна.

(2) Надлежните органи, органите за врска и надлежните носители на договорните страни, можат да остварат непосреден контакт помеѓу себе, како и со секое заинтересирано лице или негов полномошник.

Член 25

Заштита на лични податоци

(1) Доколку врз основа на овој договор или Спогодбата од член 23 за примена на Договорот се разменувани лични податоци помеѓу надлежните органи, органите за врска или носителите на договорните страни, тогаш во областа на заштитата на податоците, ќе се применуваат правните прописи кои важат на договорната страна која ги доставува податоците. Во случај на натамошно користење, прибирање, обработка и бришење на личните податоци од договорната страна која ги прифаќа, ќе важат правните прописи за заштита на личните податоци на договорната страна која ги презема личните податоци. Договорната страна која ги прифаќа личните податоци презема обврска да обезбеди такви стандарти на заштита на личните податоци кои се предвидени според правните прописи на договорната страна која ги предава личните податоци.

(2) Користење на личните податоци за други потреби освен за социјално осигурување, може да се даде само со согласност на заинтересираното лице.

Член 26

Лекарските прегледи

Лекарските прегледи на лица кои имаат место на живеење или престојуваат на територијата на другата договорна страна ги врши носителот во местото на живеење или престој на барање и на товар на надлежниот носител. Ако лекарскиот преглед се врши за надлежните носителите на секоја од договорните страни,

врши за надлежните носителите на секоја од договорните страни, трошоците за тој преглед паѓаат на товар на носителот во местото на живеење.

Член 27

Ослободување од плаќање и заверка

(1). Ослободувањето или намалувањето на судските и административните такси, регистраторските давачки или други слични давачки, предвидени со прописите на една од договорните страни, во случај на потврди и документи што треба да се издаваат според прописите на таа договорна страна, се проширува на истоветни потврди и документи кои би требало да бидат издадени според прописите на другата договорна страна за примена на овој договор.

(2). Секаков вид исправи, документи и потврди што треба да се издадат заради примена на овој договор се ослободени од заверка во дипломатските и конзуларните органи.

Член 28

Употреба на јазици

(1) При примената на Договорот, надлежните органи, органите за врска и надлежните носители на договорните страни, меѓусебно комуницираат на официјалниот јазик на секоја од договорните страни.

(2) Молбата или документот нема да се отфрлат од причини што е изготвен на официјалниот јазик на другата договорна страна.

Член 29

Поднесување на поднесоци

(1) Барањата, жалбите и изјавите, како и другите документи, кои според правните прописи на едната договорна страна треба да бидат поднесени во определен рок на надлежните носители на таа договорна страна, се сметаат за поднесени во тој рок, ако во истиот рок биле поднесени до надлежниот носител на другата договорна страна.

(2) Барањата, жалбите и изјавите, како и другите документи, наведени во став 1, надлежниот носител, во најкус можен рок ги доставува до надлежниот носител на другата договорна страна.

(3) Барање за признавање на парични давања поднесено според правните прописи на едната договорна страна, се смета како барање за признавање на соодветно давање според правните прописи на другата договорна страна, ако барателот информирал или од приложената од него документација произлегува дека бил осигурен според правните прописи на таа договорна страна, освен ако барателот побара одлагање на признавање на правото на старосна пензија, според правните прописи на едната договорна страна.

Член 30

Исплатување на парични давања

Надлежните носителите на секоја од договорните страни кои исплатуваат парични давања врз основа на овој договор, непосредно на корисниците кои имаат место на живеење на територијата на другата договорна страна, во важечка валута на својата држава, а во случај на немање на конвертибилност на валута во друга конвертибилна валута.

Член 31

Решавање на спорови

Сите спорови што би се јавиле меѓу договорните страни во врска со толкувањето или примената на овој договор се решаваат од надлежните органи на договорните страни.

ДЕЛ V

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 32

Преодни одредби

- (1) Овој договор не дава право на побарувања за исплата на парични давања во периодот пред денот на неговото влегување во сила.

- (2) За утврдување на правата на давањето врз основа на овој договор се земаат предвид и оние периоди на осигурување што се навршени согласно со правните прописите на секоја договорната страна пред денот на влегувањето во сила на овој договор.

- (3) Овој договор се применува и во случај на осигурителен ризик што настанал пред неговото влегување во сила, освен одредбата од став 1.

- (4) Паричните давања кои се признати пред влегување во сила на овој договор, можат по барање на корисникот на давањето да бидат повторно определени, согласно со одредбите на овој

договор, под услов дека така пресметаниот износ нема да биде помалку од веќе исплатуваното давање. Ако барањето биде поднесено во рок од две години од влегувањето во сила на овој договор, паричните давања се признаваат од денот на влегување во сила на овој договор.

Член 33

Време на важење на Договорот

Овој договор се склучува на неопределено време. Секоја од договорните страни може да го откаже по дипломатски пат, но не подоцна од шест месеци пред истекот на календарската година; во таков случај овој договор ја губи правната сила сметано од 1 јануари на наредната година, непосредно по годината во која бил откажан.

Член 34

Зачувување на стекнати права

- (1) Во случај на откажување на овој договор, сите стекнати права врз основа на неговите решенија се задржуваат.
- (2) Правата што се во постапка на стекнување, а кои се однесуваат на периодите на осигурување навршени пред денот од кога влезе во сила откажувањето на овој договор, не згаснуваат.

Член 35

Влегување во сила на Договорот

- (1) Овој договор подлежи на ратификација.
По завршување на ратификационата постапка, договорните страни меѓусебно ќе се известат по дипломатски пат.

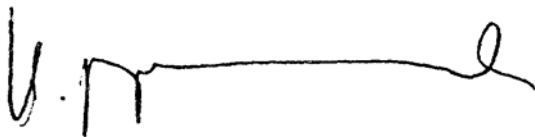
(2) Овој договор влегува во сила првиот ден од третиот месец кој следува по месецот на приемот на второто известување.

3) Со денот на влегување во сила на овој договор, во односите меѓу двете држави престанува да важи Конвенцијата за социјално осигурување меѓу Федератива Народна Република Југославија и Народна Република Полска, склучена на 16.01.1958 година, во Варшава.

Составено во ВАРШАВА на ден 06.04.2006 во два оригинални примерока, секој на македонски јазик и на полски јазик, при што двата текста имаат еднаква важност.

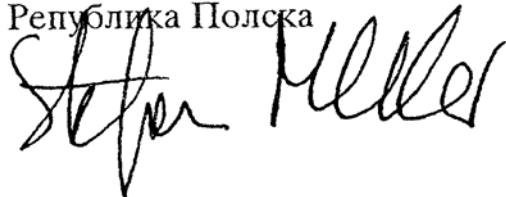
За

Република Македонија

За

Република Полска

UMOWA
MIĘDZY
REPUBLIKĄ MACEDONII
A
RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ
O ZABEZPIECZENIU SPOŁECZNYM

Republika Macedonii

i

Rzeczpospolita Polska

zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”,

pragnąc uregulować wzajemne stosunki w dziedzinie zabezpieczenia społecznego uzgodniły co następuje:

DZIAŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1

Definicje

(1) Dla stosowania niniejszej Umowy poniższe terminy oznaczają:

1. „przepisy prawne”: ustawy i inne przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego, o których mowa w artykule 2 ustęp 1 niniejszej Umowy;

2. „właściwa władza”:

2.1. w Republice Macedonii - Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej i Ministerstwo Zdrowia;

2.2. w Rzeczypospolitej Polskiej - ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i ministra właściwego do spraw zdrowia;

3. „instytucja łącznikowa”: instytucję zapewniającą koordynację i informację między instytucjami każdej z Umawiających się Stron, uczestniczącą w stosowaniu niniejszej Umowy, jak również w informowaniu zainteresowanych o prawach i obowiązkach z niej wynikających;

4. „właściwa instytucja”: instytucję, w której osoba jest ubezpieczona w chwili składania wniosku o świadczenie lub instytucję, od której zainteresowany ma prawo lub miałby prawo uzyskać świadczenie lub instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę do finansowania kosztów świadczeń;

5. „ubezpieczony”: pracownika lub osobę pracującą na własny rachunek;

6. „okresy ubezpieczenia”: okresy, za które opłacono składki, okresy zatrudnienia lub pracy na własny rachunek oraz okresy z nimi zrównane przez przepisy prawne każdej z Umawiających się Stron;

7. „członek rodziny”: osoby w ten sposób określone przepisami prawnymi tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma siedzibę właściwa instytucja;

8. „świadczenia pieniężne”: wszystkie rodzaje świadczeń pieniężnych przyznawanych na podstawie przepisów prawnych każdej z Umawiających się Stron;
 9. „świadczenia rzeczowe”: świadczenia zdrowotne przewidziane w przepisach prawnych każdej z Umawiających się Stron;
 10. „natychmiastowe świadczenia rzeczowe”: świadczenia zdrowotne niezbędne dla usunięcia bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia;
 11. „świadczenia rodzinne”:
 - 11.1. w Republice Macedonii – dodatek na dzieci;
 - 11.2. w Rzeczypospolitej Polskiej - zasiłki rodzinne,
 12. „miejsce zamieszkania”: miejsce stałego pobytu;
 13. „pobyt”: czasowy pobyt na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
- (2) Inne terminy użyte w niniejszej Umowie mają znaczenie zgodne z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron.

Artykuł 2

Zakres przedmiotowy

(1) Niniejszą Umowę stosuje się:

1. w Republice Macedonii do przepisów prawnych o :
 - 1.1. ubezpieczeniu zdrowotnym,
 - 1.2. ubezpieczeniu emerytalnym i rentowym,
 - 1.3. ubezpieczeniu w razie wypadku przy pracy i chorób zawodowych,
 - 1.4. ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia,
 - 1.5. dodatku na dzieci.
2. w Rzeczypospolitej Polskiej do przepisów prawnych o:
 - 2.1. powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
 - 2.2. ubezpieczeniu w razie choroby i macierzyństwa,
 - 2.3. ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych,
 - 2.4. ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
 - 2.5. zasiłku dla bezrobotnych,
 - 2.6. zasiłkach rodzinnych;

(2) Niniejszą Umowę stosuje się także do wszystkich przepisów prawnych zmieniających lub uzupełniających przepisy wymienione w ustępie 1.

(3) Niniejszą Umowę stosuje się do przepisów prawnych wprowadzających nową gałąź zabezpieczenia społecznego tylko wtedy, jeżeli Umawiające się Strony wyrażą taką wolę.

(4) Niniejszej Umowy nie stosuje się do świadczeń z pomocy społecznej oraz do świadczeń na rzecz ofiar wojny i jej skutków.

Ponadto, w Rzeczypospolitej Polskiej, niniejszej Umowy nie stosuje się do przepisów prawnych o zaopatrzeniu emerytalnym obejmującym funkcjonariuszy: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Biura Ochrony Rządu, żołnierzy zawodowych oraz o uposażeniu sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku.

Artykuł 3

Zakres podmiotowy

(1) Niniejszą Umowę stosuje się do osób, które podlegają lub podlegały przepisom prawnym jednej lub obu Umawiających się Stron.

(2) Niniejszą Umowę stosuje się również do innych osób, jeżeli wywodzą one swoje prawa od osób, o których mowa w ustępie 1.

Artykuł 4

Równość traktowania

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony i do których stosują się postanowienia niniejszej Umowy, podlegają obowiązkom i korzystają z praw wynikających z przepisów prawnych na tych samych warunkach co obywatele tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 5

Ubezpieczenie dobrowolne kontynuowane

Osoby, które mają miejsce zamieszkania na terytorium jednej z Umawiających się Stron mogą być objęte ubezpieczeniem dobrowolnym kontynuowanym, przewidzianym w przepisach prawnych na tych samych warunkach co ubezpieczeni tej Umawiającej się Strony, z uwzględnieniem, jeżeli jest to konieczne, okresów ubezpieczenia przebytych na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 6

Transfer świadczeń pieniężnych

(1) Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, świadczenia pieniężne, do których prawo przysługuje na podstawie przepisów prawnych jednej z Umawiających się Stron, nie mogą ulec zmniejszeniu, wstrzymaniu, zmianie, zawieszeniu, uchyleniu z tego powodu, że uprawniony ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony i będą mu one wypłacane na tym terytorium.

(2) Ustępu (1) nie stosuje się:

1. w Rzeczypospolitej Polskiej do: zasiłku dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych, świadczeń przyznawanych w szczególnym trybie i w drodze wyjątku;
2. w Republice Macedonii do: dodatku na dzieci, świadczeń z tytułu bezrobocia.

DZIAŁ II

ZASTOSOWANIE PRZEPISÓW PRAWNYCH

Artykuł 7

Zasada ogólna

Jeżeli artykuły 8 nie stanowią inaczej, osoby, do których stosują się postanowienia niniejszej Umowy podlegają przepisom prawnym Umawiającej się Strony, na której terytorium wykonują pracę.

Artykuł 8

Zasady szczególne

(1) W odniesieniu do zasady wyrażonej w artykule 7 ustanawia się następujące zasady szczególne:

1. Pracownik wykonujący pracę na terytorium jednej z Umawiających się Stron, który jest, przez przedsiębiorstwo mające siedzibę na terytorium tej Umawiającej się Strony, w którym jest stale zatrudniony, wysłany na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, w celu wykonywania pracy na rachunek tego przedsiębiorstwa, podlega przepisom prawnym pierwszej Umawiającej się Strony pod warunkiem, że przewidywany okres pracy nie przekracza dwudziestu czterech miesięcy. Jeżeli czas trwania tego zatrudnienia przedłuży się ponad dwadzieścia cztery miesiące, nadal stosuje się przepisy prawne pierwszej Umawiającej się Strony przez nowy okres najwyżej dwudziestu czterech miesięcy pod warunkiem, że właściwa władza drugiej Umawiającej się Strony, lub instytucja wyznaczona przez tę władzę, wyrazi na to zgodę przed upływem pierwszego okresu dwudziestu czterech miesięcy.

2. Osoba pracująca na własny rachunek, wykonująca zwykle swą działalność na terytorium jednej Umawiającej się Strony, która przenosi czasowo tę działalność na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, podlega przepisom prawnym pierwszej Umawiającej się Strony przez okres wykonywania tej działalności, nie dłużej jednak niż przez 24 miesiące.

3. Pracownik wykonujący zwykle pracę na terytorium każdej z Umawiających się Stron podlega przepisom prawnym tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania.

4. Osoba pracująca na własny rachunek na terytorium jednej Umawiającej się Strony, która równocześnie jest pracownikiem na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, podlega przepisom prawnym tej drugiej Umawiającej się Strony.

5. Osoba zwykle pracująca na własny rachunek na terytorium każdej z Umawiających się Stron, podlega przepisom prawnym tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania.

6. Pracownik zatrudniony jako część personelu transportu powietrznego, kolejowego lub drogowego przez przedsiębiorstwo mające siedzibę na terytorium jednej z Umawiających się Stron, podlega przepisom prawnym tej Umawiającej się Strony, na której terytorium przedsiębiorstwo ma siedzibę; w przypadku gdy przedsiębiorstwo ma filię lub stałe przedstawicielstwo na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, pracownik przez nie zatrudniony podlega przepisom prawnym tej Umawiającej się Strony, na terytorium której znajduje się filia lub stałe przedstawicielstwo.

7. Członkowie personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych podlegają postanowieniom Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 roku oraz Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z dnia 24 kwietnia 1963 roku.

8. Członkowie personelu administracyjnego, technicznego oraz pomocniczego misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych każdej z Umawiających się Stron mogą w ciągu trzech miesięcy począwszy od wejścia w życie niniejszej Umowy lub w ciągu trzech miesięcy od dnia rozpoczęcia pracy na terytorium Umawiającej się Strony, gdzie wykonują swoją pracę, dokonać wyboru między stosowaniem przepisów prawnym jednej lub drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli są obywatelami Umawiającej się Strony, do której należy misja dyplomatyczna lub urząd konsularny.

9. Osoby zatrudnione jako prywatna służba domowa członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych, mają prawo wyboru, o którym mowa w punkcie 8, jeżeli są obywatelami Umawiającej się Strony, do której należy misja dyplomatyczna lub urząd konsularny.

10. Osoby delegowane przez jedną Umawiającą się Stronę w ramach różnych form współpracy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony podlegają przepisom prawnym Strony delegującej, chyba że porozumienia o współpracy stanowią inaczej.

11. Załoga, która pracuje na pokładzie statku pływającego pod banderą jednej z Umawiających się Stron, podlega przepisom prawnym tej Umawiającej się Strony.

(2) Właściwe władze Umawiających się Stron lub instytucje przez nie wyznaczone mogą, za obopólną zgodą, w interesie osoby lub grupy osób, ustanowić inne zasady lub zmienić te, które zostały przewidziane w ustępie 1.

DZIAŁ III

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE

ROZDZIAŁ 1

Choroba i macierzyństwo

Artykuł 9

Sumowanie okresów ubezpieczenia

Jeżeli osoba przebyła okresy ubezpieczenia zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron, to okresy te są sumowane, w niezbędnym zakresie na prawo do świadczeń i okres ich przysługiwania, jeśli się nie pokrywają.

Artykuł 10

Świadczenia rzeczowe

(1) Jeśli ubezpieczony, o którym mowa w artykule 8, spełnia warunki do uzyskania świadczeń rzeczowych według przepisów prawnych jednej Umawiającej się Strony, a przebywa na terytorium drugiej Umawiającej

się Strony w związku z wykonywaniem pracy, to on i towarzyszący mu członkowie rodziny otrzymują świadczenia rzeczowe od instytucji miejsca pobytu zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi tę instytucję, w przypadku gdy stan ich zdrowia wymaga natychmiastowych świadczeń rzeczowych, na koszt właściwej instytucji.

(2) Przy stosowaniu ustępu 1, przyznanie prawa do protezy, sprzętu lub innych świadczeń rzeczowych znacznej wartości zależy od zgody właściwej instytucji, chyba że udzielenie świadczeń nie może być odsunięte w czasie bez poważnego zagrożenia życia lub zdrowia. Lista i wartość tych świadczeń, o są ustalane przez właściwe władze w porozumieniach administracyjnych, o których mowa w artykule 23.

(3) Członkowie rodziny ubezpieczonego jednej z Umawiających się Stron mający miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, otrzymują świadczenia rzeczowe od instytucji miejsca zamieszkania zgodnie z obowiązującymi ją przepisami prawnymi, na koszt właściwej instytucji.

(4) Jeżeli osoba uprawniona do emerytury lub renty należnej zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, osoba ta oraz członkowie jej rodziny otrzymują świadczenia rzeczowe zgodnie z przepisami prawnymi tej Umawiającej się Strony, tak jakby osoba ta była uprawniona do emerytury lub renty tylko na mocy przepisów prawnych tej Umawiającej się Strony gdzie ma miejsce zamieszkania. Koszty tych świadczeń obciążają instytucję miejsca zamieszkania.

(5) Jeżeli osoba uprawniona do emerytury lub renty, należnej zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron, która ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony nie jest uprawniona do świadczeń rzeczowych zgodnie z przepisami prawnymi tej Umawiającej się Strony, to osoba ta otrzymuje świadczenia rzeczowe od instytucji miejsca zamieszkania zgodnie ze stosowanymi przez nią przepisami prawnymi na koszt właściwej instytucji. Zasadę tę stosuje się do członków rodziny osoby otrzymującej emeryturę lub rentę mających, tak jak ona, miejsce zamieszkania na terytorium tej Umawiającej się Strony.

(6) Jeżeli osoba uprawniona do emerytury lub renty zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron ma miejsce zamieszkania na terytorium tej Umawiającej się Strony i posiada prawo do świadczeń rzeczowych, to członkowie jej rodziny, którzy mają miejsce zamieszkania

na terytorium drugiej Umawiającej się Strony i nie mają prawa do świadczeń rzeczowych na podstawie przepisów prawnych tej drugiej Umawiającej się Strony, otrzymują świadczenia rzeczowe od instytucji miejsca zamieszkania, zgodnie z przepisami prawnymi stosowanymi przez tę instytucję, na koszt właściwej instytucji.

(7) Właściwe władze Umawiających się Stron lub instytucje przez nie wyznaczone mogą, za obopólną zgodą, rozszerzyć krąg osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń rzeczowych.

Artykuł 11

Świadczenia pieniężne

(1) Świadczenia pieniężne przysługujące zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron są również wypłacane, podczas pobytu osoby uprawnionej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

(2) Świadczenia pieniężne wypłaca bezpośrednio właściwa instytucja, zgodnie z artykułem 30.

Artykuł 12

Zwrot kosztów

(1) Właściwa instytucja zwraca właściwej instytucji drugiej Umawiającej się Strony koszty świadczeń rzeczowych poniesione zgodnie z artykułem 10, z wyjątkiem kosztów administracyjnych.

(2) W celu uproszczenia procedury administracyjnej właściwe władze mogą uzgodnić, że poniesione, we wszystkich lub określonych grupach wydatków, kwoty będą zwracane w postaci kwot zryczałtowanych.

(3) Sposób zwrotu kosztów określają porozumienia administracyjne o których mowa w artykule 23 niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 2

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe

Artykuł 13

Świadczenia rzeczowe i pieniężne

(1) Osobie uprawnionej do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron, przysługuje prawo do świadczeń rzeczowych w przypadku pobytu lub zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, których udziela instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania, zgodnie z obowiązującymi ją przepisami prawnymi, na koszt właściwej instytucji. Artykuł 10 ustęp 2 stosuje się odpowiednio.

(2) W przypadku świadczeń pieniężnych stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 11.

Artykuł 14

Choroby zawodowe

(1) Jeżeli przyznanie świadczeń z tytułu choroby zawodowej, zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron, zależy od stwierdzenia danej choroby po raz pierwszy na terytorium tej Umawiającej się Strony, warunek ten uważa się za spełniony również w przypadku, gdy choroba została stwierdzona po raz pierwszy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

(2) Jeżeli prawo do świadczeń z tytułu choroby zawodowej przysługuje na podstawie przepisów prawnych każdej z Umawiających się Stron, są one przyznawane wyłącznie na podstawie przepisów prawnych tej Umawiającej się Strony, na której terytorium wykonywana była ostatnio praca, która mogła spowodować chorobę zawodową, jeżeli uprawniony spełnia warunki przewidziane tymi przepisami prawnymi.

Artykuł 15

Pogłębienie się choroby zawodowej

- (1) Jeżeli prawo do świadczeń z tytułu choroby zawodowej powstało zgodnie z przepisami prawnymi jednej Umawiającej się Strony, właściwa instytucja tej Umawiającej się Strony ponosi odpowiedzialność za wypłatę świadczeń z tytułu pogłębienia się choroby zawodowej, nawet jeżeli nastąpiło to w chwili, gdy osoba podlegała przepisom prawnym drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli nie wykonywała tam pracy narażającej ją na chorobę zawodową.
- (2) W przypadku pogłębienia się choroby zawodowej u osoby otrzymującej świadczenia z tytułu choroby zawodowej zgodnie z przepisami prawnymi pierwszej umawiającej się Strony, podczas wykonywania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony pracy, która może spowodować chorobę zawodową:
1. właściwa instytucja pierwszej Umawiającej się Strony nadal wypłaca przyznane świadczenia nie uwzględniając pogłębienia się choroby zawodowej;
 2. właściwa instytucja drugiej Umawiającej się Strony, której przepisom prawnym podlegała osoba w czasie wykonywania pracy mogącej spowodować pogłębienie się choroby zawodowej, przyznaje świadczenia w wysokości różnicy między wysokością świadczeń, do których ma prawo po pogłębieniu się choroby zawodowej, a wysokością świadczeń które przysługiwałyby przed pogłębieniem się choroby zawodowej, zgodnie z obowiązującymi ją przepisami prawnymi tak jakby choroba wystąpiła według tych przepisów prawnych.

Artykuł 16

Stopień niezdolności do pracy

Jeżeli przepisy prawne jednej Umawiającej się Strony przewidują, iż do ustalenia stopnia niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy

pracy lub chorobą zawodową uwzględnia się niezdolność do pracy powstałą wcześniej z takich samych przyczyn, w takim przypadku uwzględnia się wypadki przy pracy i choroby zawodowe zaistniałe wcześniej, zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony.

ROZDZIAŁ 3

Emerytury i renty

Artykuł 17

Sumowanie okresów ubezpieczenia

(1) W celu nabycia, zachowania lub przywrócenia prawa do emerytury lub renty okresy ubezpieczenia przebyte na mocy przepisów prawnych każdej z Umawiających się Stron, są sumowane w zakresie niezbędnym, pod warunkiem, że się nie pokrywają.

(2) Jeżeli przepisy prawne jednej z Umawiających się Stron uzależniają przyznanie emerytury lub renty od przebycia okresów ubezpieczenia w zawodzie objętym systemem specjalnym, w określonym zawodzie lub określonym zatrudnieniu, to okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony są sumowane przy przyznawaniu tej emerytury lub renty tylko wtedy, gdy zostały przebyte w ramach odpowiedniego systemu w tym zawodzie lub w tym zatrudnieniu.

Artykuł 18

Emerytury i renty bez sumowania okresów ubezpieczenia

Jeżeli ubezpieczony spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury lub renty przewidziane w przepisach prawnych jednej z Umawiających się Stron, bez konieczności sumowania okresów ubezpieczenia zgodnie z artykułem 17, to właściwa instytucja tej Umawiającej się Strony ustala wysokość emerytury lub renty wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z przepisami prawnymi tej Umawiającej

się Strony, chyba że wysokość emerytury lub renty obliczonej zgodnie z artykułem 19 jest korzystniejsza.

Artykuł 19

Emerytury lub renty z sumowaniem okresów ubezpieczenia

Jeżeli ubezpieczony spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury lub renty jedynie przy zastosowaniu artykułu 17, właściwa instytucja każdej z Umawiających się Stron stosuje następujące zasady:

1. oblicza teoretyczną wysokość emerytury lub renty, o którą ubezpieczony mógłby się ubiegać, gdyby wszystkie okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron zostały przebyte zgodnie z obowiązującymi ją przepisami prawnymi;
2. w celu określenia teoretycznej wysokości emerytury lub renty, przy ustalaniu podstawy obliczenia, uwzględniane są wyłącznie okresy ubezpieczenia przebyte na mocy przepisów prawnych stosowanych przez właściwą instytucję;
3. na podstawie tej teoretycznej wysokości, właściwa instytucja tej Umawiającej się Strony określa rzeczywistą wysokość emerytury lub renty proporcjonalnie do długości okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie ze stosowanymi przez nią przepisami prawnymi i do całkowitej długości okresów ubezpieczenia przebytych na mocy przepisów prawnych obu Umawiających się Stron;
4. jeżeli łączny okres ubezpieczenia przebyty zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron, jest dłuższy od najdłuższego przewidzianego w przepisach prawnych jednej z Umawiających się Stron, do obliczenia maksymalnej kwoty emerytury lub renty właściwa instytucja uwzględnia najdłuższy okres przewidziany w stosowanych przez nią przepisach prawnych.

Artykuł 20

Okresy ubezpieczenia krótsze niż jeden rok

Jeżeli okresy ubezpieczenia uwzględniane zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron, przy ustalaniu prawa do świadczenia nie

osiągną łącznie jednego roku, żadne świadczenie nie zostanie przyznane na podstawie tych przepisów prawnych, chyba że same w sobie otwierają prawo do świadczenia na podstawie tych przepisów prawnych; wyżej wspomniane okresy są uwzględniane w celu nabycia, utrzymania i przywrócenia prawa oraz obliczenia wysokości świadczeń należnych od drugiej Umawiającej się Strony, tak jakby były to okresy ubezpieczenia przebyte pod rządami stosowanych przez nią przepisów prawnych. Zasada ta ma zastosowanie do świadczeń do których prawo uzależnione jest od przebycia określonego okresu ubezpieczenia.

ROZDZIAŁ 4

Bezrobocie

Artykuł 21

Zasiłek dla bezrobotnych

- (1) Okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron są uwzględniane, w niezbędnym zakresie, przy ustalaniu prawa do zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony, o ile osoba zainteresowana, bezpośrednio przed utratą pracy posiada okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawnymi tej Umawiającej się Strony.
- (2) Jeżeli zgodnie z przepisami prawnymi jednej Umawiającej się Strony okres wypłacania zasiłku dla bezrobotnych zależy od długości okresu ubezpieczenia, ustęp 1 stosuje się odpowiednio.
- (3) Jeżeli zgodnie z przepisami prawnymi jednej Umawiającej się Strony wysokość zasiłku dla bezrobotnych zależy od wysokości przychodu, od którego opłacono składki na ubezpieczenie na wypadek bezrobocia bierze się pod uwagę tylko przychód osiągnięty zgodnie z przepisami prawnymi Umawiającej się Strony.
- (4) Jeżeli okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawnymi jednej Umawiającej się Strony zostały uwzględnione dla ustalenia prawa do zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony, okres wypłaty zasiłku zostaje

skrócony o okres, za który osoba bezrobotna otrzymywała zasiłek zgodnie z przepisami prawnymi pierwszej Umawiającej się Strony.

ROZDZIAŁ 5

Świadczenia rodzinne

Artykuł 22

Ustalanie prawa do świadczeń rodzinnych

(1) Osoby, które mają miejsce zamieszkania na terytorium jednej z Umawiających się Stron mają prawo do świadczeń rodzinnych przewidzianych przez przepisy prawne tej Umawiającej się Strony. Świadczenia te są wypłacane przez instytucję miejsca zamieszkania zgodnie z przepisami prawnymi stosowanymi przez tę instytucję, na jej koszt.

(2) Jeżeli zgodnie z niniejszą Umową prawo do świadczeń przysługuje jednocześnie na terytorium każdej z Umawiających się Stron, świadczenie jest wypłacane tylko przez właściwą instytucję tej Umawiającej się Strony, na której terytorium osoba uprawniona do świadczeń rodzinnych ma miejsce zamieszkania, według obowiązujących ją przepisów prawnych, na jej koszt.

DZIAŁ IV

POSTANOWIENIA RÓŻNE

Artykuł 23

Uprawnienia właściwych władz

(1) Właściwe władze Umawiających się Stron zawierają porozumienia administracyjne konieczne do stosowania niniejszej Umowy.

(2) Właściwe władze Umawiających się Stron są obowiązane do:

1. wyznaczenia instytucji łącznikowych i właściwych instytucji;
2. wzajemnego powiadamiania się w sprawie stosowania niniejszej Umowy;
3. wzajemnego informowania o zmianach w przepisach prawnych;
4. wzajemnego udzielania pomocy i rozwijania możliwie szerokiej współpracy technicznej i administracyjnej dla stosowania niniejszej Umowy.

Artykuł 24

Wzajemna pomoc

(1) Właściwe władze, instytucje łącznikowe i właściwe instytucje Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnej pomocy przy wykonywaniu postanowień niniejszej Umowy w taki sposób, jakby stosowały własne przepisy prawne. Pomoc ta jest bezpłatna.

(2) Właściwe władze, instytucje łącznikowe i właściwe instytucje Umawiających się Stron mogą bezpośrednio kontaktować się ze sobą, jak również z każdą zainteresowaną osobą lub jej pełnomocnikiem.

Artykuł 25

Ochrona danych osobowych

(1) Jeżeli na mocy Umowy lub porozumienia, o którym mowa w artykule 23, są przekazywane dane osobowe między właściwymi władzami, instytucjami łącznikowymi lub właściwymi instytucjami Umawiających się Stron, to w zakresie ochrony danych obowiązują przepisy o ochronie danych osobowych Umawiającej się Strony przekazującej dane.

W przypadku dalszego wykorzystywania, gromadzenia, przetwarzania lub usuwania danych osobowych przez Umawiającą się Stronę przyjmującą, obowiązują przepisy o ochronie danych osobowych Umawiającej się Strony przyjmującej. Umawiająca się Strona przyjmująca dane powinna dążyć do zabezpieczenia, w podstawowych kwestiach, takich standardów,

dotyczących ochrony danych osobowych, jakie w danym przypadku obowiązują Umawiającą się Stroną przekazującą dane.

(2) Wykorzystywanie danych osobowych do celów innych niż zabezpieczenie społeczne może odbywać się wyłącznie za zgodą zainteresowanej osoby.

Artykuł 26

Badanie lekarskie

Badania lekarskie osób mających miejsce zamieszkania lub pobytu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony wykonuje instytucja miejsca zamieszkania lub pobytu na wniosek i koszt właściwej instytucji. Jeżeli badanie lekarskie wykonuje się dla właściwej instytucji każdej z Umawiających się Stron, koszty tego badania obciążają instytucję miejsca zamieszkania.

Artykuł 27

Zwolnienia z opłat i uwierzytelnień

(1) Zwolnienie lub obniżenie opłat sądowych, skarbowych, rejestracyjnych lub innych podobnych, przewidzianych przez przepisy jednej Umawiającej się Strony, w przypadku zaświadczeń i dokumentów, które powinny być wydane zgodnie z przepisami tej Umawiającej się Strony, jest rozszerzone na analogiczne zaświadczenia i dokumenty, które powinny być wydane zgodnie z przepisami drugiej Umawiającej się Strony dla stosowania niniejszej Umowy.

(2) Wszelkie akty, dokumenty i zaświadczenia, które powinny być wydane w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy zwolnione są z uwierzytelnienia przez władze dyplomatyczne i konsularne.

Artykuł 28

Stosowane języki

(1) Dla stosowania niniejszej Umowy właściwe władze, instytucje łącznikowe i właściwe instytucje Umawiających się Stron kontaktują się między sobą w języku urzędowym każdej z Umawiających się Stron.

(2) Pismo, wniosek lub dokument nie zostanie odrzucony na tej podstawie, że jest sporządzony w języku urzędowym drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 29

Składanie wniosków

(1) Wnioski, zażalenia, odwołania oraz inne dokumenty, które zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron powinny być złożone w określonym terminie właściwej instytucji tej Umawiającej się Strony, są uważane za złożone w tym terminie, jeżeli w tym samym terminie zostały złożone właściwej instytucji drugiej Umawiającej się Strony.

(2) Wnioski, zażalenia, odwołania oraz inne dokumenty, o których mowa w ustępie 1, właściwa instytucja niezwłocznie przesyła do właściwej instytucji drugiej Umawiającej się Strony.

(3) Wniosek o przyznanie świadczeń pieniężnych złożony zgodnie z przepisami prawnymi jednej z Umawiających się Stron jest uważany za wniosek o przyznanie odpowiednich świadczeń zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli wnioskodawca poinformował lub z przedstawionej przez niego dokumentacji wynika, że był ubezpieczony zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony, chyba że wnioskodawca wystąpi o odroczenie ustalenia prawa do emerytury zgodnie z przepisami prawnymi drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 30

Wyplata świadczeń pieniężnych

Właściwe instytucje każdej z Umawiających się Stron wypłacają świadczenia pieniężne na mocy niniejszej Umowy bezpośrednio osobom uprawnionym, mającym miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, w walucie rządowej swojego państwa, a w przypadku braku wymienialności tej waluty w innej walucie wymienialnej.

Artykuł 31

Rozstrzygnięcie sporów

Wszelkie spory powstałe między Umawiającymi się Stronami dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej Umowy są rozwiązywane przez właściwe władze Umawiających się Stron.

DZIAŁ V

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Artykuł 32

Postanowienia przejściowe

- (1) Niniejsza Umowa nie uzasadnia roszczeń o wypłatę świadczeń pieniężnych za okres poprzedzający dzień jej wejścia w życie.
- (2) Do ustalenia prawa do świadczeń na podstawie niniejszej Umowy są uwzględniane także te okresy ubezpieczenia, które zostały przebyte zgodnie z przepisami prawnymi każdej z Umawiających się Stron przed dniem jej wejścia w życie.
- (3) Niniejsza Umowa ma zastosowanie także w przypadku ryzyka ubezpieczeniowego, które zaistniało przed dniem jej wejścia w życie, z zastrzeżeniem ustępu 1.

(4) Świadczenia pieniężne przyznane przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy mogą być, na wniosek ustalone ponownie, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy, pod warunkiem, że kwota ponownie ustalonego świadczenia pieniężnego nie będzie niższa od kwoty dotychczas wypłacanej. Jeżeli wniosek zostanie zgłoszony w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy, świadczenia pieniężne są przyznawane od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy.

Artykuł 33

Czas obowiązywania Umowy

Niniejsza Umowa zawarta jest na czas nieokreślony. Może być wypowiedziana przez każdą z Umawiających się Stron drogą dyplomatyczną nie później jednak niż na sześć miesięcy przed upływem danego roku kalendarzowego; w takim przypadku niniejsza Umowa traci moc z dniem 1 stycznia roku następującego bezpośrednio po roku, w którym została wypowiedziana.

Artykuł 34

Zachowanie praw nabytych

- (1) W przypadku wypowiedzenia niniejszej Umowy, wszelkie prawa nabyte na mocy jej postanowień zostają zachowane.
- (2) Prawa będące w trakcie nabywania, odnoszące się do okresów ubezpieczenia przebytych przed dniem od której nabrało mocy wypowiedzenie Umowy, nie wygasają.

Artykuł 35

Wejście w życie Umowy

- (1) Niniejsza Umowa podlega ratyfikacji. O zakończeniu postępowania ratyfikacyjnego Umawiające się Strony poinformują się drogą dyplomatyczną.

(2) Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca, który następuje po miesiącu otrzymania noty późniejszej.

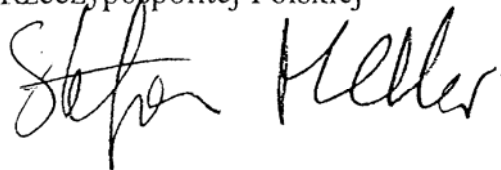
(3) Z dniem wejścia w życie niniejszej Umowy w stosunkach między obydwojma państwami przestaje obowiązywać Umowa między Rządem Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii a Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej o ubezpieczeniu społecznym podpisana w Warszawie dnia 16 stycznia 1958 roku.

Sporządzono w *Warszawie*....., dnia *6 kwietnia 2006r* w dwóch oryginalnych egzemplarzach, każdy w językach macedońskim i polskim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

W imieniu
Republiki Macedonii

W imieniu
Rzeczypospolitej Polskiej

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.